

Семінар
з обговорення напрямів розвитку наукових досліджень
з товарознавства харчових продуктів та харчових технологій

4 квітня 2013 року
Київ

*Товарознавство в Україні:
місце в науці та суспільстві*

Історія розвитку товарознавства

Необхідність у постановці товарознавства на наукову основу виникає в епоху

Великих географічних відкриттів.

- 1549 р. – перша кафедра товарознавства, Падуанський університет (Італія)
- 1575р. - посібник «Торговая книга» (Росія)

Історія розвитку товарознавства

- XVIII – XIX ст. – етап формування товарознавства як науки
- XX ст. – радянський етап розвитку товарознавства
- початок XXI ст. – новітній етап розвитку товарознавства

Міжнародне товариство
товарознавців і технологів

Internationale Gesellschaft für Warenwissenschaften und
Technologie – IGWT

- Засноване у 1972 році,
- Представники 28 країн світу (дані 2012 року),
- Україна член IGWT з 1996 року:

третє за чисельністю представництво
(після Польщі та Італії),
участь у складі Генеральної Асамблеї,
секретаріаті та редакційній раді журналу

"FORUM WARE INTERNATIONAL" ISSN 1810-7028

Кожні два роки IGWT проводить Міжнародні симпозиуми

- **Перший симпозиум відбувся у 1978 р.
у м. Відень (Австрія).**
- **Україна бере участь у симпозиумах IGWT з 1999 р.**

XV Міжнародний симпозіум IGWT
*“Глобальна безпека товарів і
довкілля. Якість життя”*

12–17 вересня 2006 р.

Україна, Київ,

**Київський національний
торговельно-економічний університет**

XVIII Симпозіум IGWT

„Технології та інновації для сталого майбутнього:
перспективи товарознавства”

24–28 вересня 2012. Рим, Італія

Організатори:

Римський університет

Італійська академія товарознавства

Загальна кількість учасників – більше **220** осіб із 22 країн,
37 статей науковців України

Теми і напрями роботи XVIII Симпозіуму IGWT:

- Якість, безпечність та простежуваність продукції.
- Маркування, безпечність продукції та споживча інформація.
- Інформування та захист споживачів.
- Етика бізнесу та корпоративна соціальна відповідальність.
- Управління якістю.
- Інструменти управління навколишнім середовищем.
- Використання природних ресурсів.
- Дослідження і розвиток товарознавства
- Переробка відходів та емісія у промисловості

*Витоки українського наукового товарознавства –
початок ХХ століття*

Російський економічний університет

ім. Г.В. Плеханова

З дня заснування у 1907 році

*функціонує дві кафедри товарознавства харчових
продуктів та непродовольчих товарів,*

*підготовка науковців та захист дисертаційних робіт
з товарознавства.*

Товарознавство в Україні

*Кількість ВНЗ, що готують фахівців з
товарознавства:*

*3-4 рівнів акредитації – більше 30,
1-2 рівнів акредитації – більше 150*

Товарознавство в Україні

Підкомісія

**з товарознавства та торговельного
підприємництва МОН України –**

**33 представника із 18 вищих навчальних
закладів**

Магістерські спеціальності напряму 030510
“Товарознавство і торговельне підприємництво”

8.03051001 “Товарознавство і комерційна діяльність”

8.03051002 “Товарознавство та експертиза в митній справі”

8.03051003 “Експертиза товарів та послуг”

8.03051004 “Управління безпечністю та якістю товарів”

8.03051005 “Організація оптової та роздрібної торгівлі ”

*Підготовка фахівців забезпечена повним
комплектом*

Галузевих стандартів вищої освіти України

Освітньо-кваліфікаційна характеристика

Освітньо-професійна програма підготовки

Засоби діагностики якості вищої освіти

За освітньо-кваліфікаційними рівнями

бакалавр

спеціаліст

магістр

Науково-методичні видання серії “ТОВАРОЗНАВСТВО”

- підручники;
- навчальні посібники;
- практикуми;
- довідники

Монографічні видання

Сформовані наукові школи

Тематика науково-дослідних робіт кафедри товарознавства та експертизи харчових продуктів КНТЕУ (2009-2015 рр)

Назва теми: “Управління якістю та безпечністю харчових продуктів і сировинних ресурсів”

- Управління якістю та безпечністю продуктів переробки плодів, овочів і грибів;
- Управління якістю та безпечністю продуктів спеціального та дієтичного призначення на основі молочної та фруктово – ягідної сировини
- Безпечність та якість продуктів із гідробіонтів
- Управління якістю та безпечністю функціональних харчових продуктів, в т.ч. для спортсменів
- Дослідження ресурсного потенціалу сортаменту і споживної цінності рослинної сировини
- Розробка методологічного забезпечення спеціальності «Управління безпечністю та якістю товарів»
- Розроблення нових пакувальних матеріалів на основі паперу для харчових продуктів
- Удосконалення методів дослідження товарів

Тематика науково-дослідних робіт кафедр товарознавства та експертизи харчових продуктів та товарознавства та експертизи непродуктових товарів КНТЕУ (2009-2013 рр)

“Формування класифікаційних принципів та інформаційного забезпечення Великої енциклопедії товарів”

Збірки статей магістрів КНТЕУ

Назви збірок:

- Товарознавство та комерційна діяльність
- Управління якістю, безпечністю, експертиза товарів та послуг

2009 – 2012 н.р.:

545 статей (денна форма навчання)

487 статей (заочна форма навчання)

Журнали:

- Товари і ринки;
- Вісник КНТЕУ;
- Видання профільних ВНЗ України

**Спеціалізовані Вчені ради із захисту
дисертаційних робіт
функціонують**

у Києві, Харкові, Львові, Донецьку

**Товарознавство,
як і кожна наука,
має свій об'єкт, предмет та
методологію наукових досліджень.**

**Використовує знання з хімії, фізики, біології,
фізіології, математики, матеріалознавства,
технології, економіки, маркетингу та багатьох
інших наук**

**В основу
методології наукового товарознавства
покладено систему засобів і методів
дослідження чинників формування і
збереження споживних властивостей товарів
протягом життєвого циклу.**

Товарознавство - наука про властивості,
одержання і дослідження товарів, а також про їх
економічне значення

*Іоганн Бекман, XVIII ст.
(перше академічне визначення товарознавства)*

Товарознавство –
це прикладна природничо-технічна наука

*Визначення, прийняте
Міжнародною конференцією з товарознавства
Лейпциг, 1962р.*

Товароведение - научная дисциплина, изучающая потребительские свойства товаров; их классификацию и кодирование; стандартизацию; факторы, обуславливающие качество товаров, контроль и оценку его; закономерности формирования ассортимента товаров и его структуру; условия сохранения качества товаров при их транспортировке, потреблении и эксплуатации.

Большая советская энциклопедия.

-М.: Советская энциклопедия. 1969—1978

Товарознавство - наукова дисципліна, яка системно вивчає товари на всіх етапах життєвого циклу, методи пізнання їхньої споживної вартості (цінності), закономірності формування асортименту та вимог до якості для забезпечення ефективності їх виробництва, обігу та споживання

ДСТУ 3993-2000 "Товарознавство. Терміни та визначення"

! Дискусійне питання

Визначення категорій

об'єкт досліджень

предмет досліджень

Об'єкт дослідження - це процес або явище, що породжує проблемну ситуацію й обране для дослідження.

Бюлетень ВАК України, 2011, № 9 – 10, С. 3.

Об'єкт дослідження - це частина матеріального світу, котра привернула увагу дослідника, наприклад, бетон, промислові ТЕЦ, апарати з киплячим шаром, вібраційні установки для сушіння і охолодження, деталі та вузли, що відновлюються тощо.

Довідкове видання ВАК України “Як підготувати та захистити дисертацію на здобуття наукового ступеня.” Методичні поради. 2010, с.30

Об'єкт – це предмет, явище або процес – усе, на що спрямована будь-яка діяльність, а також усе те, що є місцем і предметом будь-якої діяльності.

*Економічний енциклопедичний словник
(у 2 т. Т.2/за ред. С.В.Мочерного. – Львів: Світ, 2006. – 568с.)*

Часть 1: Общие термины

1.1 объект

То, что может быть индивидуально описано и рассмотрено

Примечание: Объектом может быть например:

- деятельность или процесс ,
- продукция,
- Организация, система или отдельное лицо
- или любая комбинация из них.

МЕЖДУНАРОДНЫЙ СТАНДАРТ ИСО 8402

Управление качеством и обеспечение качества - Словарь

Об'єктом товарознавства є товари як продукти праці для задоволення потреб споживача та методи їх теоретичного і практичного пізнання.

ДСТУ 3993-2000 Товарознавство. Терміни та визначення.

Предмет – певна цілісність, виокремлена з об'єкта в процесі пізнання та діяльності людини.

Щоб обґрунтувати єдину теорію певного об'єкта, необхідно синтезувати наукові результати, отримані при дослідженні кількох предметів даного об'єкта.

*Економічний енциклопедичний словник
(у 2 т. Т.2/за ред. С.В.Мочерного. – Львів: Світ, 2006. – 568с.)*

Предмет дослідження міститься в межах об'єкта.

Об'єкт і предмет дослідження як категорії наукового процесу співвідносяться між собою як загальне і часткове. В об'єкті виділяється та його частина, яка є предметом дослідження. Саме на нього спрямована основна увага дисертанта, оскільки предмет дослідження змістовно визначає тему (назву) дисертаційної роботи.

Бюлетень ВАК України, 2011, № 9 – 10, С. 3.

Предмет дослідження – це розглянутий у дисертації бік об'єкта дослідження та його досліджувані якості і галузь використання (наприклад, стійкість бетону, економічність та екологічність ТЕЦ, режим роботи апаратів).

Довідкове видання ВАК України “Як підготувати та захистити дисертацію на здобуття наукового ступеня.” Методичні поради. 2010, с.30.

**Предметом товарознавства є споживна
вартість (цінність) товарів, закономірності її
прояву і збереження**

ДСТУ 3993-2000 Товарознавство. Терміни та визначення.

**Паспортом наукової спеціальності 05.18.15
“Товарознавство харчових продуктів” передбачено
наступні напрями дослідження:**

**розроблення і стандартизацію товарознавчих термінів і визначень,
номенклатури показників безпечності та якості харчових продуктів та
їхньої гармонізації з міжнародними вимогами;**

дослідження ринку харчових продуктів;

аналіз структури та оптимізацію товарного асортименту;

**удосконалення способів зберігання, транспортування, реалізації харчових
продуктів на засадах логістики з метою збереження їх споживних
властивостей, запобігання втрат маси з метою підвищення ефективності
комерційної діяльності на ринку;**

**розроблення критеріїв і методів експертизи, тестування харчових продуктів
вітчизняного та зарубіжного виробництва;**

**визначення конкурентоспроможності харчових продуктів вітчизняного та
зарубіжного виробництва**

**Паспортом наукової спеціальності 05.18.15
“Товарознавство харчових продуктів” передбачено
наступні напрями дослідження:**

дослідження безпечності харчових продуктів;
розроблення методологічних засад визначення фальсифікації і критеріїв ідентифікації харчових продуктів;
розроблення теоретичних засад класифікації харчових продуктів;
товарознавча характеристика сировини і матеріалів, дослідження їх впливу на формування та збереження споживних властивостей харчових продуктів;
товарознавча оцінка споживних властивостей інноваційних харчових продуктів;
встановлення закономірностей змін споживних властивостей харчових продуктів у процесі їх життєвого циклу;
прогнозування і встановлення термінів зберігання харчових продуктів;
розроблення та удосконалення органолептичних, фізико-хімічних, біохімічних і мікробіологічних методів досліджень харчових продуктів;
дослідження властивостей пакувальних матеріалів і тари, їх впливу на безпечність та якість харчових продуктів у процесі товароруку;
наукове обґрунтування управління асортиментом, безпечністю та якістю харчових продуктів.

! Висновок

У результаті широкомасштабного обговорення паспорту спеціальності 05.18.15 «Товарознавство харчових продуктів», об'єкту і предмету товарознавчих досліджень науковою спільнотою України визнано, що напрями досліджень, визначені в паспорті спеціальності, формулювання об'єкту і предмету досліджень, обґрунтовані і висвітлюють шляхи вирішення проблем і завдань сучасного наукового товарознавства харчових продуктів.

Орієнтовна перспективна тематика
дисертаційних робіт

у розвиток напрямів наукових досліджень,
передбачених паспортом спеціальності 05.18.15,

- теоретичні засади удосконалення категоріального апарату товарознавчої науки;
- методологія визначення критеріїв ідентифікації і фальсифікації, порівняльних тестувань якості, товарознавчої експертизи якості і конкурентоспроможності товарів вітчизняного та закордонного виробництва, сенсорного аналізу харчових продуктів тощо;
- товарознавча характеристика інноваційних харчових продуктів.

Орієнтовна тематика дисертаційних робіт
у розвиток напрямів наукових досліджень,
передбачених паспортом спеціальності 05.18.15,

- управління безпечністю і якістю харчових продуктів протягом життєвого циклу;
- прогнозування якісних і кількісних втрат продуктів в процесі товароруху;
- товарознавча характеристика районованих і перспективних сортів фруктів, ягід і овочів;
- вплив пакувальних матеріалів і тари (пакування) на збереження якості харчових продуктів протягом життєвого циклу товару.

УКРАЇНСЬКЕ ТОВАРИСТВО ТОВАРОЗНАВЦІВ І ТЕХНОЛОГІВ

*Спілка об'єднань громадян
Всеукраїнська федерація споживачів
“ПУЛЬС”*

Консумерська асамблея України

Наукове товарознавство – на користь суспільству

Місія

дотримання пріоритету інтересів споживачів над інтересами будь-яких корпоративних угруповань,

вирішення нагальних проблем реалізації права споживачів на безпечність та якість товарів, робіт і послуг

Наукове товарознавство – на користь суспільству:

участь у розробці

Державної споживчої політики України;
змін до Закону України “Про захист прав споживачів”,
Законів України “Про внутрішню торгівлю”,
“Про безпечність та якість харчових продуктів”, інших,

експертиза

законодавчих актів щодо безпечності та якості товарів,
дитячого та шкільного харчування, інноваційних
продуктів, чисельних галузевих стандартів тощо,

*консолідація суспільства в контексті пріоритетності
інтересів споживачів*

Наукове товарознавство – на користь суспільству:

- *участь у формуванні культури споживання та здорового способу життя;*
- *просвітницька діяльність*
програми на телебаченні (тільки на телеканалі “ІНТЕР”
більше 600 випусків програми “Знак якості”), радіо,
статті у засобах масової інформації,
- *Всеукраїнський рух “Молодь за права споживачів”*

**ПЛАН ДІЙ ЩОДО ІНТЕГРОВАНОЇ ТОВАРНОЇ
ПОЛІТИКИ**

Наукове товарознавство – на користь суспільству:

Взаємодія з органами виконавчої влади, громадськими організаціями, бізнес-структурами щодо розвитку діяльності із захисту прав споживачів на безпечність, якість, вибір та інформацію, з митного контролю, логістики та інше

Узагальнені пропозиції до Експертної ради з технології харчової, легкої та хімічної промисловості від ВНЗ

- для уточнення положень паспортів спеціальностей 05.18.15 та наукових спеціальностей з харчових технологій з метою їх розмежування створити робочу групу, якій до 15 квітня доручити напрацювати проекти нових паспортів;
- наукове керівництво дисертаційними роботами за спеціальністю 05.18.15 «Товарознавство харчових продуктів», доручати лише вченим, які мають науковий ступінь за відповідною спеціальністю;
- забезпечити склад спеціалізованих вчених рад із правом захисту дисертаційних робіт за спеціальністю 05.18.15 – «Товарознавство харчових продуктів» науковцями за названою спеціальністю;
- введення до складу експертної ради з технології харчової, легкої та хімічної промисловості компетентних фахівців з числа провідних вчених в галузі товарознавства харчових продуктів.

До зустрічі в робочих групах!